

Den kriminelle gadekultur

Hakan Kalkan
Adjunkt, dr.scient.soc., Roskilde Universitet

Metode

- Ca. 9 års etnografisk feltarbejde (ca. 5,5 års intensivt feltarbejde, 2,5 års mindre intenst feltarbejde, et års sporadisk feltarbejde)
- Herunder foretaget deltagende observation blandt over 100 unge mænd, hvor jeg har taget feltnoter, haft uformelle interviews og samtaler med dem, samt lavet digitalt-optagne interviews med 84 af dem.

3 temaer

- Veje ind i gaden
- Respekt
- Gadens økonomi

VEJE IND I GADEN

Skoleliv

- Antiskolekultur
- Statusfrustration i skolen
- Ballademageridentitet

Status blandt drengene

- Berzan: Hvis du gerne vil spille smart og du gerne vil være den, der ligger højest i niveau, du ved gerne vil have respekt og sådan noget, og du gerne vil vise dig frem, så begynder du at lave hærværk eller bruger vold mod de andre i klassen og sådan noget. [...] Det er sikkert, fordi du gerne vil ind mellem en gruppe venner, du ved, så de ikke holder dig ude og siger "jamen dig du er bare en fisse" og sådan noget. "Du er en nørd, du er sådan og sådan". Det vil du ikke opleve. Så du vil gerne med i den gruppe.

Gadekulturen infiltrerer skolelivet

- *Hakan*: Men du sagde også, at for eksempel så man nogen ældre blive taget af politiet, og så siger man "oh de er seje, de der".
- *Kadeer*: [...] Det var mere at, folk ser sådan noget inde i deres gård. Og kommer med det, og snakker om det i skolen. [...]
- *Hakan*: Så man så ting og sager på gården også?
- *Kadeer*: Ja ja. Det var der. Det er der det kom fra ikke?[...] Det er fra gaden, men så er det ligesom, hvis du tænker på det, er det en virus som er på gaden. Som en han har fået og taget med ind i en skole, og spredt det derfra. Så selv derfra vil skolen også blive smittet af det.

Udstødelse

- Overvågning
- Fremmedgørelse

Jeg er på vej hjemad, da jeg ser Cumar i nærheden af sin lejlighed. Han har et lettere bestyrtet ansigtsudtryk. Han ser så også mig og kommer hen og hilser på mig. Derefter fortæller han, at "der var lige en mand, der råbte til mig. Jeg var på vej hjem fra indkøb. Så er der sådan en gammel mand, han kører på cykel forbi mig. Han blev ved med at kigge på mig, så kigger jeg på ham. Så siger han "der er for mange negre her!". Jeg blev helt sådan, ligesom jeg gik i chok. Jeg har poser i hånden jo, fra indkøb. Så efter et sekund, jeg blev sur. Jeg slap poserne og løb efter ham. Men han så mig komme og cyklede hurtigt væk.

Og min mor, hun så mig ud ad vinduet. Hun bliver bange, hun siger, jeg ikke skal gøre sådan noget. Det er ikke så godt. Men jeg er sur.

Ibrahim: I skolen eller i andre steder, i fritidsklubben eller ude og spille fodbold, eller du er ude og gå på gaden. Du møder en anderledes måde, hvorpå folk opfører sig over for dig, som er anderledes, end hvis du var *en almindelig en*, i gåseøjne.

Hakan: Altså en dansker?

Ibrahim: Ja. [...] De kigger på dig, med nogle øjne, som om at "vi ved godt, hvad du er", forstår du? [...] "Du er anderledes, du er fremmed".

- Nabolagsnationalisme - man udvikler et stærkt tilhørsforhold til Nørrebro og gadens fællesskab

Gadesocialisering

- "Ældre" søger at holde de "yngre" ude af gadelivet

- *Kadeer*: På det tidspunkt [da vi var i teenagealderen], der gjorde de [ældre fra min gård] alt for at vi ikke skulle være sammen med dem, og ikke gøre de ting de gør.
- *Rami*: Altså dem [de yngre] har vi styr på. Altså vi har forklaret dem, hvilken vej de skal tage og alt muligt. Forklaret dem "lad være med at se op til os" og alt muligt. [...] Det bliver sagt flere gange. Og hvis vi ser noget som tyder på at de er i den samme vej som os så tager vi også fat i dem. [...] fordi det er den gale vej, rent ud sagt.

Socialisering på baggrund af (social og) rumlig nærhed

- *Hakan*: Hvad var det ved dem du så op til?
Baris: Den måde de var på. Den respekt de havde og sådan noget. Det er også sådan det [kriminaliteten] starter herovre jo.
- *Hakan*: Hvorfor så man op til dem?
- *Abdoulaye*: Fordi du kunne se de havde penge og de havde nyt tøj, nogle gange hver dag og sådan. Så man tænker de her mennesker, dem skal man holde sig til.

Socialiseringen blandt jævnaldrende

- I grupper af jævnaldrende udvikles der alternative og til dels "afvigende" normer for anerkendelse:

Kadeer: For eksempel, hvis der er en som blev anholdt foran alle sammen. Så i stedet for at kalde ham, at han er kriminel eller noget som man burde gøre [...] Så kaldte man ham "han er sej nok ham der og han er gal og han er skør og ham skal du passe på" ikke? Og der er rigtig mange der så op til at folk skal sige sådan noget om dem. [...]

Altså det var gruppen der tænkte. Det var ikke en individuel. Altså hvis gruppen lige pludselig snakkede om det der [og sagde] "jamen det der, det kunne være sygt nok", jamen så er det sygt nok. Så gik vi ud fra at det er sygt nok at gøre sådan noget ikke.

Medierepræsentationers betydning

- Der er tre centrale medieikoner på gaden som influerer de unges gadeliv i teenageårene:
- Sangeren Tupac Shakur og filmene Blood in Blood Out og Scarface
- Det skyldes:
- "Ghettoliv"
- "Den respekterede indvandrer"
- "Gangsteren"

- Kalkan, H. (2022). The American Ghetto, Gangster, and Respect on the Streets of Copenhagen: Media(tion)s between Structure and Street Culture. *Journal of Contemporary Ethnography*, 51(3), 407–434.

Familien

- De unge mænds forældre er imod gadekulturen og søger at holde dem ude af det:
- *Hakan*: Mener du at der er nogen måder sådan som gaden, altså livet på gaden, gadekulturen ikke, den er anderledes end vores forældres kultur?
Daud: Ja, selvfølgelig er det anderledes. Ens forældre vil ikke have at du står på gaden jo. Og laver dårlige ting. De ved godt hvad gaden indeholder jo. At sælge hash, tage stoffer, lave ballade. De ved godt at det ikke er en fremtid, ind og ud af fængslet. Ens familie vil aldrig have sådan noget der. De vil ikke have det, de vil kun en det godt jo. Have en fremtid, have et arbejde. Have [modsat gadens marginalisering], forstår du? Så det er meget anderledes jo.

- De unge hemmeligholder gadelivet
- Lever dobbelte liv
- Familien gives som en grund til at man ikke deltager i gadens økonomi

Berzan: Vi er sikkert stille og rolige, fordi vi ser meget op til at støtte sin egen familie. Og holde mere tæt med familien. Også med vennerne, men du ved, kriminalitet, det kan fjerne dig fra mange andre ting.

Hakan: Hvordan, hvad mener du?

Berzan: Du ved, kriminalitet det er en ting. Og du har familie, du har venner. Du har forskellige ting. På grund af kriminalitet kan du godt gå længere væk fra det, kan man sige.

Hakan: Fra familien eller hvad?

Berzan: Ja lige præcis. Så det er ikke det værd.

RESPEKT

- **Strukturerende for relationer:**
- Voldskapital.
- Alder

- **Gårdkampe:**
- *Jiinow*: Så samler du dine venner, så samler han hans venner, så mødes man et sted [og slås], og så er det dem, der vinder, der har respekten, forstår du? Det handler om respekt det hele [...] Det handler bare om at spille smart, det handler bare om at få respekt fra andre.
- Ghaiths svar på mit spørgsmål om, hvorfor man slås mod folk fra andre adresser: "for at vise os selv, at vi er noget [værd] jo"

Voldskapital som grundlag for selvværd:

Newzad: Vi er ikke de typer, der siger nej tak jo, vi trækker os ikke tilbage [når vi bliver udfordret til at slås].

Hakan: Okay, hvad ville der ske, hvis I trak jer tilbage?

Newzad: Så tror jeg ikke, der ville ske noget [der ville ikke opstå en slåskamp], men du ved, så ville vi få det dårligt med det. Så kan vi jo ikke sove, når vi kommer hjem.

Hakan: Okay, hvorfor?

Newzad: Hvem er de? [Altså hvem tror de de er, siden de mener, de kan skræmme os – altså de er "ingenting"]

Hakan: Fordi I har bakket ud fra dem, så ville du få det dårligt med dig selv?

Newzad: Selvfølgelig ville jeg det [...] det har noget med [ens] samvittighed at gøre jo.

Hakan: Hvordan, kan du forklare?

Newzad: Hvad skal jeg forklare?

Hakan: Hvordan har det noget med samvittighed at gøre?

Newzad: Hvordan ville du have det, hvis der var en, der sagde til dig "hvad glor du på"? Ville du kigge den anden vej og så gå? Ville du ikke få det dårligt med dig selv? Ville du ikke det? [...] Hvorfor skulle du bakke ud jo. Du får en omgang, og det er det. Vi har fået mange omgange. Jeg har fire huller i hovedet [griner he he].

- "God mand" – social kapital, og vellidt.
- Voldskapital – symbolsk kapital, respekt og agtelse.

GADENS ØKONOMI

Flere gadeøkonomiske aktiviteter:

Indbrud

Gaderøverier

Kommercielle røverier

Salg af hash

Salg af kokain

- Samtlige aktiviteter er indlejrede i gadens sociale netværk
- Det sociale netværk er en katalysator for at bevæge sig ind i gadens økonomi.

Hakan: Hvordan kom du på ideen med at sælge ju [hash]?

Cemal: Jamen, det er, fordi der var så meget [hash], alle solgte ju. Det var helt normalt standard jo. Der var ikke nogen ide. [...] Da jeg var 12 år, 13 år, der begyndte jeg at ryge hash. Og så siden derfra har jeg altid haft lyst til at sælge. Så det var derfor. Det har altid været noget, der har ligget i mig.

Hakan: Hvordan kom du på ideen med at sælge shufi [kokain]?

Qaanit: Jeg fik den af en anden en. Jeg fik ideen igennem andre jo.

Hakan: Hvordan?

Qaanit: Jeg så andre folk gøre det. Så at de tjente penge, så tænkte jeg, at jeg også ville gøre det.

Hakan: Men de andre, du så, var det nogen, du kendte, eller var det nogen, du så? Hvordan?

Qaanit: Det var begge dele.

- Fællesskabet muliggør en erhvervelse af ”kriminell kapital”.
- Fællesskabet bidrager en med samarbejdspartnere

Hakan: Så du ville ikke gå hen og spørge andre uden for gruppen [om de ville deltage i et røveri]?

Eiliar: Nej nej, nej nej, nej nej. Det ville jeg ikke. Altså dem, de nære venner man har, dem, man er vokset op med, dem, man har. De venner, man har fået sig, ikke, som man har kendt og... Det er dem, der har vidst om det, kan man sige, det er ikke bare alle mulige, du ved, her og der, som man kender eller [...]

Hakan: Så når du skulle finde nogen at lave det med, så var det også dem, det var de der fem-syv [venner], du spurgte?

Eiliar: Ja ja. Så var det dem, man spurgte, ikke? Fordi man vidste også, at de var friske på at lave penge, ikke?

- Fællesskabet kan være befordrende for den handel, der foregår i denne økonomi
- Fællesskabet kan også være hæmmende for den enkeltes økonomiske virke
- Økonomien er indlejret i gadens felt, som derfor præger de økonomiske aktiviteter – især i kraft af voldskapitalen

Dirbas: Hvis du dummer dig i denne her verden, folk slår hårdt ned.

Hakan: Hvad kunne det være? Eksempel?

Dirbas: At du fik en dummebøde, du skal ud at lave røverier for at gøre det godt igen. [...] Det er sådan nogen svage folk [der får det], udnyttede dem for afpresning og sådan noget. Alt muligt. Udnyttede dem, når de står svagest og sådan noget. [...] Det har jeg set meget folk, de gør. [...] Udnyttede dem, når de var svagest [...] Får dem til at gøre ting for dig [...] stjæle, lave penge for dig.

Hakan: Nåh, du har presset folk til det?

Dirbas: Mmm mm.

Hakan: Men hvordan presser du folk til det?

Dirbas: Ved at true dem. [...] Med at de får tæsk og sådan og gruppepres.

Hakan: Hvad har du så fået dem til at gøre?

Dirbas: Lave knæk [indbrud] og sådan noget. Alt muligt, lave knæk, *lave røveri* [...] [Det er] forskelligt [hvad jeg har fået ud af det], jeg har fået 30 [tusinde], jeg har fået 20, jeg har fået 10.

Hakan: Nåh, så du har gjort det flere gange det her?

Dirbas: Mmm mm, yes. [...] Så skal han [ofret] lave penge jo. Og så laver han dobbelt så mange penge som de penge, han skulle i virkeligheden have lavet, fordi så har vi alt muligt på ham. Sådan der "du kommer ikke til tiden" [...] [som en grund til endnu en bøde] "betal til tiden!". [...] [Et offer, der oprindeligt skyldte os 20.000, *fordi vi snød ham i et kortspil*], han endte med at lave til os, for flere hundrede tusinde. [...] Så vi udnyttede ham, fra den dag vi fangede ham. Så udnyttede vi ham, fordi han var svag.

Hakan: Men kunne han ikke

Dirbas: [Afbryder mig] Han kunne ikke sige fra.

Hakan: Kunne han ikke sige, at nu har jeg betalt de 20.000?

Dirbas: Nej [...] fordi mere vil have mere.

Hakan: Jamen, hvordan får I mere?

Dirbas: Ved at finde på noget nyt [som en grund til en ny "bøde"]. Han er allerede så langt dybt nede, ikke? At han ikke kan komme op, forstår du? Og det sidste, hans måde at gøre det godt igen, det er bare ved at komme med penge, forstår du?

Hakan: Okay, okay. Men var det ikke også, fordi han ikke var stærk nok til at sige "okay, nu har jeg betalt jeres"? Var det også, fordi han var bange for jer?

Dirbas: Mmm mm.

Hakan: Så han følte sig truet, ikke?

Dirbas: Ja

- 25% rabat og fri fragt på køb af bogen
Veje til Respekt på www.hansreitzel.dk
ved brug af koden: RESPEKT25